

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

Başvuru/Received: 16.02.2018 Kabul/Accepted: 03.10.2018

Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ev Ziyaretleri Hakkındaki Görüşleri

Eda BÜTÜN KAR¹, Elif MERCAN UZUN², Dila Nur YAZICI³

¹Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi, edabutun@gmail.com

²Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
elfmercan@gmail.com

³Araş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
dilanur.yazici@omu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinin öğrenciyi ve çevresini tanımaya yönelik tekniklerden bir tanesi olan ev ziyaretleri hakkındaki görüşleri belirlenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desen ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmada on sınıf öğretmeni ile yedi okul öncesi öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda ev ziyaretlerinin öğrenciyi tanıma açısından olumlu bir etki meydana getirdiği ortaya çıkmıştır. Öğretmenler ev ziyaretleri ile öğrencinin yaşadığı ev ortamı hakkında bilgi sahibi olarak sosyo-ekonomik durumu hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olduklarını düşünmektedirler. Zaman zaman öğrenci bilgi formları ile sağlanan bilgilerle birebir karşılaşmanın çocuğun içinde yaşadığı koşulları anlama konusunda daha etkili olduğu belirlenmiştir. Bu ziyaretlerin öğrencinin yaşadığı ruhsal ve sosyal sorunları, ihtiyaçlarını, varsa çocuğun anlatamadığı durumları anlamayı ve çözmeye yardımcı olmayı kolaylaştırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ev ziyaretleri, nitel araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme.

Primary and Pre-school Teachers' Opinions about Home Visits

ABSTRACT

In this study, the opinion of classroom and pre-school teachers about the home visits, which are one of the techniques to understand the students and their environment, were identified. Here, among the qualitative research methods, the semi-structured interview method was employed. The interviews were made with 10 primary school teachers and 7 preschool teachers during the study. The results revealed that the home visits have a positive effect in terms of understanding the student. The teachers stated that, even for a little while, they had an opportunity to observe the parents' attitudes towards each other or their children. By obtaining information about students' home environment during these visits, the teacher thought that they had detailed information about the socio-economic conditions of students. It was determined that personally observing the conditions of student in terms of the information provided by student information forms is more effective in understanding the conditions, in which the child lives. It was found that such visits make it easier to understand and solve the student's mental and social problems, to understand their needs and (if any) the issues they can't tell.

Key Words: Home visit, qualitative research, semi-structured interview.

GİRİŞ

Öğretmenlerin eğitim ortamını düzenlerken bireysel farklılıkları göz önünde bulundurması eğitimin amaçlarına ulaşmada önemli rol oynamaktadır. Bireysel farklılıkların ortaya çıkmasında ise çevresel faktörler en önemli etkenlerden biri olarak kabul edilmektedir (Cutting&Dunn, 1999). Çocuğun dünyaya geldiği kültür, ekonomik şartlar daha özelde ise aile çocuğun kişiliğinin oluşmasında, davranışlarının şekillenmesinde birincil faktördür. Aileler, dünyanın neresinde olursa olsun aslında çocuğun ilk öğretmenleri olarak kabul edilmektedir (Barton&Coley, 2007). Bu nedenle aileyi tanımak, çocuğun yetiştiği kültür ve çevre hakkında bilgi sahibi olmak öğrencilerin bireysel farklılıklarını çözümlenmede etkili olmaktadır (Aktepe, 2005).

Çocuğu ve bulunduğu çevreyi tanımadaki kullanılan yöntemlerden bir tanesi ise ev ziyaretleridir. Ev ziyaretleri okul ve aile arasındaki köprünün oluşturulmasında, okulun aileden beklentilerinin yanı sıra velinin de okuldan beklentilerini daha rahat ifade edebileceği bir imkân yaratma açısından önemlidir. Öğretmen ev ziyaretlerinde çocuğun aile yapısı, yaşam tarzı ve geçmiş yaşantıları hakkında birincil kaynaktan bilgi edinebilmektedir

(Allen&Tracy, 2002). Ev ziyaretleri ile öğretmenler, okul ortamında gözlemlene imkânı bulamadıkları birçok önemli hususu (yaşanılan evin koşulları, aile içi etkileşim, çocuğun evdeki konumu...) doğal ortamında gözlemlene imkânı bulmaktadırlar. Böylece aileden veli olarak hangi konularda destek alabileceklerini veya ailenin hangi konularda desteğe ihtiyaç duyabileceğini öngörebilmekte ve çocuğun eğitim sürecinin daha sağlıklı ilerlemesini sağlayabilmektedirler.

Ev ziyaretleri standart okul-aile iletişiminin sağlanmasının yanı sıra özellikle veli katılımının düşük olduğu durumlarda veli ile iletişimin sağlanması hususunda etkili olmaktadır. Bazı aileler çocuğunun eğitimine destek olma konusunda istekli olmasına rağmen entelektüel anlamda yeterli değilse ve eğitim sürecinde çocuğunu destekleyemiyorsa ev ziyaretleri ailenin karşılaştığı sorunları çözmede etkili bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Moles, 1993; Okagaki&Frensch, 1998). Çünkü Lareau'ya (1996) göre özellikle okulu erken bırakmış, okul ile ilgili olumsuz algıları bulunan bireyler kendi çocuklarının eğitimi için de okulu ziyaret etmeyi tercih etmemektedirler. Bu bireyler okul ortamında çoğunlukla kendilerini değersiz hissetmektedirler. Yaşları ne olursa olsun bu bireylerin okula yönelik geçmiş kaynaklı olumsuz algıları kırılmamaktadır. Oysaki eğitim düzeyleri daha düşük olduğu için çocuğun gelişim sürecinde en çok desteğe ihtiyaç duyan kişiler de bu bireylerdir. Ev ziyaretleri okul ortamında geçmiş yaşantılarından dolayı bulunmak istemeyen bireylere ulaşmak için de faydalı bir yöntemdir (Meyer, Mann&Becker, 2011). Epstein (2001) veli katılımını sağlamak için ev ziyaretleri yapmanın okul ve aile arasındaki iletişimi kuvvetlendirmesinin yanı sıra evde öğrenmeyi destekleyici bir ortam oluşturmada etkili olduğunu belirtmektedir. Ayrıca özellikle erken yaşlarda evlenmiş, eğitim sisteminden yeterli düzeyde yararlanamamış bireyler çocuğun beslenmesinden, eğitimine, çocukla doğru şekilde iletişim kurma hususunda yanlış tutumlar sergileyebilmektedir (Ascher, 1988). Bu ziyaretlerde veliler çocuğun yetiştirilmesi, evin fiziksel ortamının düzenlenmesi, ailenin evde eğitsel süreci ne şekilde destekleyebileceği hakkında bilgilendirilebilmektedirler.

Ev ziyaretleri velilerin okul etkinliklerine ve okulun karar verme sürecine katılımını da arttırmaktadır (Weiss, 1993). Ailelerin okulun karar verme sürecine katılımı ise okulun başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Aileler okul etkinliklerine katıldıkça okulun işleyişi hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olmakta, herhangi bir sorunla karşılaştıklarında işbirliği içinde etkili çözümler üretebilmektedirler (Hill&Taylor, 2004). Hem eğitim hem de ev ortamında etkili olan ev ziyaretleri öğrenciyi tanıma tekniklerinden biri olarak kullanılmakla birlikte sınıf rehberlik programlarının bir parçasıdır.

Ancak ev ziyaretleri, okul dışında gerçekleştirilen bir faaliyet olması sebebiyle daha çok öğretmenin özverisi doğrultusunda gerçekleşmektedir. Bu nedenle ülkemizde ev ziyareti üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak aile katılımını veya okul-aile işbirliğini sağlamaya yönelik çalışmalardan oluşmakta; ev ziyaretleri ise bu çalışmaların küçük bir parçası olarak yer almaktadır. Çalışmalarda okulda gerçekleştirilen veli toplantıları, seminerler, geziler, sosyal etkinlikler gibi çalışmaların faydaları ya da işlevselliği üzerinde de durulmaktadır. Ev ziyaretleri ve aile katılımı etkinliklerine yönelik yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde ise genellikle okul öncesi eğitime yönelik olduğu ve nicel araştırma yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir (Koyuncu-Şahin, 2018; Gökyer, 2017; Erkan, vd., 2015; Saraç, 2015; Binicioğlu, 2010; Ünüvar, 2010). Bu çalışmada alanyazındaki diğer çalışmalardan farklı olarak sadece ev ziyareti çalışmaları çeşitli boyutları ile ele alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca hem okul öncesi hem de sınıf öğretmenlerinin tecrübelerinden yararlanabilmek ve doğrudan deneyimlerini aktarabilmek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Böylece çalışma sadece ev ziyaretlerinin farklı yönlerini daha ayrıntılı şekilde ortaya koyma açısından önem taşımaktadır.

Ev ziyareti yapıp yapmama ya da ne kadar sıklıkla yapılacağı öğretmenin vermesi gereken bir karardır. Bu nedenle ev ziyaretleri öğretmenlerin yaptığı farklı uygulamalar arasında gösterilebilir. Öğretmenlerin ev ziyaretleri yapması özellikle ülkemiz gibi sosyo-ekonomik, inanç, köken gibi açılardan ciddi farklılıklar taşıyan ailelerde büyüyen öğrencilerin daha iyi tanınmasında ve anlaşılmasında etkili bir yöntem olarak kullanılabilir. Bu nedenle bu çalışmada sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinin yaptıkları ev ziyaretleri ile eğitim ortamına ne tür katkılar sağladıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada insan davranışlarını doğal ortamında derinlemesine incelemek ve gözlemek için nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır (Büyüköztürk, vd., 2016; Johnson&Christensen, 2014). Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desen kullanılmıştır. Çalışmada olgu bilim deseninin tercih edilme nedeni katılımcıların ev ziyaretleri hakkındaki öznel deneyimleri hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmaktır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları ile öğretmenlerin ev ziyaretlerinde karşılaştıkları durumlar gerekli durumlarda ek sorular da eklenerek daha ayrıntılı incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Samsun ilinde görev yapmakta olan on sınıf öğretmeni ile yedi okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemine göre belirlenmiştir. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kriter örnekleme kullanılmıştır. Kriter örneklemesinde katılımcılar ile ilgili çeşitli kriterler belirlenmektedir ve çalışma grubu bu kriterlere uygun kişilerden oluşturulmaktadır. Bu çalışmada ise kriter olarak öğretmenlerin “ev ziyaretleri yapması” belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Öğretmenlerin Özellikleri

Kod	Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Branş	Okulun Konumu
Ö1	Kadın	13	Sınıf	Merkez
Ö2	Kadın	8	Sınıf	Köy
Ö3	Erkek	3	Okul Öncesi	Köy
Ö4	Kadın	15	Sınıf	Merkez
Ö5	Kadın	12	Okul Öncesi	Merkez
Ö6	Kadın	9	Sınıf	Köy
Ö7	Kadın	10	Okul Öncesi	Merkez
Ö8	Erkek	21	Sınıf	Merkez
Ö9	Erkek	27	Sınıf	Merkez
Ö10	Kadın	5	Okul Öncesi	Köy
Ö11	Erkek	15	Sınıf	Merkez
Ö12	Erkek	8	Okul Öncesi	Köy
Ö13	Kadın	13	Okul Öncesi	Merkez
Ö14	Erkek	16	Sınıf	Merkez
Ö15	Kadın	20	Sınıf	Merkez
Ö16	Erkek	9	Okul Öncesi	Köy
Ö17	Kadın	11	Sınıf	Köy

Veri Toplanması ve Çözümlemesi

Bu çalışmada durum çalışmalarında sıklıkla kullanılan bir teknik olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı ihtiyaç duyduğu noktalarda yeni sorular ekleyerek araştırmayı derinleştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz tekniğinde elde edilen verilerden yola çıkılarak temalar belirlenir. Bu temalar altında zaman zaman doğrudan alıntılara yer verilerek bulgular çözümlenir.

Nitel araştırmalarda nicel araştırmalardan farklı olarak geçerlik ve güvenilirlik konusu tartışmalıdır. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin

sağlanması için nicel araştırmalardan farklı olarak çalışmanın inandırıcı, tutarlı, tarafsız ve onaylanabilir olması gibi kriterlerden bahsedilmektedir (Creswell, 2003). Bu çalışmada da görüşme sorularının, bulguların ve yorumlamalar ile elde edilen sonuçların güvenilirliğini ve geçerliği sağlamak için birçok yöntemden faydalanılmıştır. Öncelikle görüşme soruları alanyazın incelendikten ve gözlemlerden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Gözlemler ise biri okul öncesi biri sınıf öğretmeni olan iki öğretmen ile ev ziyaretlerine katılarak gerçekleştirilmiştir. Ev ziyaretleri sırasında ise öğretmenlerin hangi hususlara dikkat ettiği veli ile ne tür diyaloglara girdikleri gözlenmiş, ev ziyareti sonrasında ise öğretmenin konu hakkındaki görüşleri yapılandırılmamış görüşme soruları ile alınmıştır. Ev ziyaretlerindeki gözlemler iki farklı araştırmacı tarafından yapılmış böylece farklı bakış açıları ile sorular hazırlanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan sorular iki alan uzmanı akademisyen tarafından incelenmiş ve gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme soruları hazırlandıktan sonra biri okul öncesi biri sınıf öğretmeni olmak üzere iki öğretmen ile görüşmeler yapılmış ve soruların anlaşılabilirliği kontrol edilip ihtiyaç duyulabilecek yeni sorular eklenerek sorulara son şekli verilmiştir. Bu görüşmeler çalışma dışında tutulmuştur. Katılımcılar ile görüşmeler yapılmadan önce katılımcılardan randevu alınmıştır. Katılımcılar ile öncelikle tanışma amacı ile görüşülmüştür. Böylece görüşmeler sırasında katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmesi amaçlanmıştır. Ayrıca nitel araştırmalarda uzun süreli etkileşim sağlamak araştırmacının konuya daha hâkim olmasını sağlayarak, önyargısız davranmasını sağlamaktadır. Bu durum da çalışmanın geçerliğini ve güvenilirliğini arttıran unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu görüşmelerden sonra çalışma için gerçekleştirilecek görüşmeler için randevu alınmıştır. Görüşmeler katılımcının istediği yer ve saatte yapılmıştır. Görüşmeler katılımcıların bilgisi dâhilinde ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Ayrıca tarafsız davranmak adına görüşmelerde konu ile ilgili elde edilen tüm veriler kullanılmıştır. Böylece görüşmeler sırasında herhangi bir veri kaybı yaşanmamıştır. Görüşmeler sırasında yönlendirici olmaktan kaçınılmış ve tarafsız olmaya özen gösterilmiştir. Ayrıca söz konusu ham veriler analiz ve transkript sürecine geçmeden araştırma dışından bir uzmana dinletilmiş ve görüşmeler sırasında araştırmacıların tarafsız olduğu ve yönlendirme yapmadığı teyit edilmiştir. Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacı ile başvurulan yöntemlerden biri de üç araştırmacının veri toplama, veri analizi ve yorumlamasına bağımsız katılmasıdır. Veriler toplandıktan ve transkript edildikten sonra araştırmacılar birbirlerinden bağımsız şekilde veri analizlerini ve yorumlamalarını gerçekleştirmişlerdir. Bu süreç tamamlandıktan sonra analiz edilen veriler bir araya getirilmiştir ve

bütünleştirilmiştir. Yorumlamaların tutarlı olduğu anlaşıldıktan sonra literatürden benzer çalışmaların bulguları incelenmiş ve çalışma sonuçları başka çalışmaların sonuçları ile desteklenmiştir. Bulgular yorumlanırken yer yer alıntılara yer verilerek çalışmanın inandırıcılığı yani geçerlik ve güvenilirliği arttırılmaya çalışılmıştır. Alıntı yapılacak bölümler ise farklı görüşlerin olduğu görüşmelerden seçilmiştir. Böylece konu ile ilgili her fikre yer verilerek hem yansız davranılmaya çalışılmış hem de yine nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenilirliği arttırmaya yönelik “çarpık durumları gösterme” yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın geçerliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla nitel araştırmalarda kullanılan “katılımcı teyidi” tekniğine de başvurulmuştur. Katılımcıların görüşlerini almak amacı ile değerlendirme formları düzenlenmiştir. Bu formlarda katılımcılara ifade ettikleri ile araştırmacıların yorumlamaları arasında bir uyumsuzluk olup olmadığı, doğru şekilde anlaşılıp anlaşılmadıklarını belirlemek amacı ile sorular sorulmuştur. Değerlendirmede “evet/hayır/kısmen” seçenekleri kullanılmış ve katılımcılardan katılmadıkları noktaları açıklamaları istenmiştir. Ayrıca eklemek istedikleri noktaları belirtebilecekleri ayrı bir alan bırakılmıştır. Buna göre verilerin toplanması tamamlandıktan sonra ilk analizler yapıldıktan sonra çalışmada elde edilen bulgular ve yorumlamalara yönelik olarak bir rapor hazırlanmış ve tüm katılımcılara gönderilmiştir. Katılımcıların ifade etmek istediklerinin doğru anlaşılıp anlaşılmadığı ve yorumlamalarda hata olmadığı teyit edilmiştir. Veri analizi tamamlandıktan ve sonuçlar yazıldıktan sonra çalışmanın son hali araştırma dışından tarafsız bir uzmanın görüşüne tekrar sunulmuştur. Uzman görüşleri alınırken de değerlendirme formları hazırlanmıştır. Bu formda da “evet/hayır/kısmen” seçenekleri kullanılmış ve uzmanlardan katılmadıkları noktaları açıklamaları istenmiştir. Ayrıca “eklemek istedikleriniz” diye ayrı bir bölüm açılarak gözden kaçırılan noktaların önüne geçilmeye çalışılmıştır. Uzman tarafından, elde edilen veriler ile yapılan yorumlamalar ve ulaşılan sonuçların tutarlılığı ve tarafsızlığı incelenmiştir. Uzmandan gelen görüşler doğrultusunda gereken düzeltmeler yapılmıştır.

BULGULAR

Analiz sonucunda elde edilen bulgular ev ziyaretlerinin öğrenci tanımaya etkisi, ev ziyaretlerinin öğrenci başarısına etkisi, ev ziyaretlerinin öğretmen-öğrenci ilişkisine etkisi, ev ziyaretlerinin öğretmen-veli ilişkisine etkisi, ev ziyaretlerinde dikkat edilen hususlar ve ev ziyaretlerinde yaşanan olumsuzluklar adlı temalar etrafında organize edilmiştir.

Ev Ziyaretlerinin Öğrenciyi Tanımaya Etkisi

Ev ortamı bireyin kendine ait en özel alanıdır. Bu özel alana girdiğimizde bireylerin aile içinde birbirlerine olan yaklaşımları, aile yapıları, sosyo-ekonomik şartları, alışkanlıkları gibi birçok konuda ilk kaynaktan bilgi sahibi olabilmekteyiz. Bireysel bir eğitim verebilmek ve bunu başarılı bir şekilde uygulayabilmek için öğrenciyi iyi tanımanın önemi göz önünde bulundurulursa ev ziyaretleri bu anlamda ideal bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada yapılan görüşmelerde de tüm katılımcı öğretmenlerin ev ziyaretleri yaptıkları görülmektedir. Öğretmenler, sınıflarının mevcuduna göre senede bir ya da iki kere ev ziyaretleri yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunun dışında öğrencinin okulda ya da okul ortamı dışındaki yaşadığı bir sorunda bu sayının değiştiğini de vurgulamışlardır.

Tablo 2.Öğretmenlerin Ev Ziyareti Yapma Durumları

Katılımcı görüşleri	f
Ev ziyaretleri yapıyorum.	17
Öğrenci ile ilgili bir sorun olduğunda ev ziyaretlerini birden fazla yapabiliyorum.	4

Her yıl mutlaka ev ziyaretleri yapıyorum. (Ö3)

Tüm öğrencilerimi evlerinde ziyaret etmeye çalışıyorum. Ayrıca sene boyunca ekstrem bir durum olursa, öğrencinin derslerinde düşüş, sınıf içi davranışlarında değişiklik gibi, tekrar gidip ziyaret ediyorum. (Ö14)

Tablo 3. Öğretmenlerin Ev Ziyaretlerinde Öğrenci Hakkında Bilgi Edindikleri Hususlar

Katılımcı görüşleri	f
Aileyi ve aile içi ilişkileri daha yakından tanıma	15
Çocuğun sosyo-ekonomik durumu	12
Anne-babanın ilişkisi	5

Her konuda etkili olduğunu düşünüyorum. Yetiştirme tarzını görüyorum, anne babanın çocuğa ne şekilde yaklaştığını görüyorum. Bütüncül bir yaklaşım izleniyor aslında ev ziyaretlerinde. (Ö5)

Öğrencinin ekonomik durumuna bakıyorum daha çok. Odası var mı? Bizim çevrede çok yok mesela. Bunun başarıyı önemli derecede etkilediğini düşünüyorum. Mesela bir öğrencim var. Aynı anne babadan 13. kardeş. Çocuğun bırakın odası olmasını yatacak yeri bile yok gibi. (Ö8)

Çocukların başarısında okul aile işbirliği çok önemli. Çocuğun ailesinde yaşadıkları eğitimdeki başarısını bazen pozitif bazen negatif etkiliyor. Anlık değişkenler de oluyor uzun süreli düşüşler de oluyor. Bunun nedeni ev ziyaretlerinde belli oluyor. Anne baba sıkıntılı mı? Evde çocuk geç mi uyuyor? Anne baba ayrılığı olabiliyor. Babaanne kalıyor, anne-baba arasında bundan dolayı gerginlik oluyor. Bu bile olumsuz etkileyebiliyor. (Ö13)

Ev ziyaretleri çok farklı açılardan bilgi sahibi olmada etkili. Evde olan her şey çocuğu etkiliyor. Yeni kardeşi oluyor, notlarında ciddi düşüş oluyor çünkü anne çocukla ilgilenmiyor ya da çocuğa daha fazla sorumluluk veriliyor. Ya da anne babanın yanlış tutumunu görebiliyoruz. [Mesela] Yakın akraba ölüyor gittik ki evde sürekli bu konuşuluyor. Anne sürekli bundan bahsediyor. Artık çocuk sürekli ölümü düşünmeye başlıyor. Artık çocuk soyutlandı gerçek dünyadan en son rehberliğe [rehberlik servisi] yönlendirmek zorunda kaldık. (Ö17)

Öğretmenlerin tümü ev ziyaretlerinin öğrenciyi tanımada son derece etkili olduğunu vurgulamaktadır. Öğretmenler ev ziyaretlerinde anne-babanın birbirleri ile olan ilişkileri hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca zaman zaman velilerin okulda çizdikleri ebeveyn profilleri ile evde ortaya koydukları ebeveyn profili arasında ciddi farklar olabildiğini, bunu da ancak ev ortamında gözlemleyebildiklerini şu şekilde belirtmişlerdir:

Ailenin sosyal çevresini, ailedeki bireylerin huylarını görebiliyorum. Çocuğunun ders çalışmasını çok önemsiyor gibi görünüyor ancak evde çok farklı davranıyor. Benim çok başarılı öğrencimin evine gittiğimde sürekli kardeşine baktığını, kardeşinin bakımından sorumlu olduğunu gördüm. Oysa ki annesi okulda çok daha farklı davranıyordu. (Ö2)

Veliler gördüklerinden çok daha farklı davranışlar sergileyebiliyorlar. Okulda bana çok saygılı, kibar bir şekilde davranan bir velimin evine gittiğimde şok olmuştum. Karısına o kadar kaba saba davranıyordu ki okuldaki kişiyle bu aynı kişi mi inanmadım. (Ö8)

Öğretmenlerden biri ise bazı ailelerin çocuğuna verdiği değerden dolayı okula en iyi şekilde göndermeye çalıştıklarını, ev ortamını gördüklerinde ise

çocuğun ekonomik açıdan son derece güçlükler içinde olduklarını belirtmişlerdir:

Bir velim vardı. Çocuğuna her şeyini en güzelinden alır, meyvesi, beslenmesi eksik olmazdı. Bir gün evlerine gittim, inanmadım. Derme çatma bir yer. Meğer adam varını yoğunu çocuklarına harcıyormuş, maddi açıdan o kadar zor durumdalmış ki... Onu görene kadar çok iyi durumdalar sanıyordum. Bunu fark edemediğime çok kızıştım. (Ö10)

Ev ziyaretlerinde öğrenciyi tanımak için ne kadar farklı değişkenin göz önünde bulundurulması gerektiği yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır. Ölüm gibi çocuklar kadar yetişkinleri de etkileyebilecek durumların çocukları olumsuz etkilediği görülürken kardeşin doğması gibi evde olumlu bir etki yaratması beklenen durumlar da ailenin bulunduğu şartlardan dolayı çocuğu olumsuz etkileyebilmektedir. Burada doğru bir durum tespiti yapabilmeyen çocuğu iyi tanımanın yanında ailenin koşullarını ve yeni durumdan ne şekilde etkilenebileceklerini de bilmeyi gerektirdiği anlaşılmaktadır. Tıpkı eğitimdeki bireysel farklılıklar gibi ailelerin de kendi içlerinde bireysel farklılıklarının göz önünde bulundurulması gerektiği görülmektedir.

Görüşmelerden elde edilen bulgulardan biri de veli beyanına dayanan ya da tek bir açıdan toplanılan bilgilerin sağlıklı veriler elde etme konusunda eksiklikler doğurduğudur. Örneğin veli toplantıları ülkemizde okul-aile iletişimini sağlama amacı ile en sık başvurulan yöntemdir. Ancak çalışmada öğretmenlerin birkaçının vurguladığı gibi velilerin bu tür görüşmelerde her zaman doğruyu söylemedikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bu durumlar sadece velinin doğru beyanı değil eksik beyan verdiği durumlarda da ortaya çıkabilmektedir. Özellikle eğitim düzeyinin düşük olduğu ailelerde veliler hangi durumun çocuk üzerinde ne tür etkilere sahip olduğunu bilemeyebilir ya da öğretmeni bilgilendirmeyi gereksiz görebilmektedir. Böyle durumların daha kolay tespit edilmesinde ev ziyaretleri gibi farklı uygulamalar mutlaka işe koşulmalıdır.

Ev Ziyaretlerinde Dikkat Edilen Hususlar

Ev ziyaretlerinin amacı öğrencinin yaşadığı aile içi ilişkiler, ev ortamı, ders çalışma alanı, yaşadığı çevre hakkında bilgi sahibi olmaktır. Bu nedenle öğretmenler ev ziyaretlerinde söz konusu birçok konu hakkında bilgi sahibi olmak için gözlemler yapmaktadırlar. Yapılan gözlemler sayesinde çocuğun içinde bulunduğu koşullar hakkında daha sağlıklı bilgi edinebilmektedirler. Yapılan görüşmelerde ev ziyaretleri sırasında öğretmenlerin anne-baba iletişimi, ebeveyn-çocuk ilişkisi, kardeşlik ilişkisi,

evde çocuğun odasının olup olmadığı, evdeki teknolojik imkânlar, ailenin ekonomik durumu hakkında çıkarımlar yapmaya çalıştıkları belirlenmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Ev Ziyaretlerinde Gözlem Yaptıkları Başlıca Hususlar

Katılımcı görüşleri	f
Çocuğun odası olup olmadığı	12
Ailenin sosyo-ekonomik koşulları	10
Ebeveynlerin çocuk ile iletişimi	10
Evde çocuktan beklentiler	7
Evdeki teknolojik imkanlar	4
Kardeşler arası ilişki	2

Veliye odaklanıyorum, bardağı koyuş şekline kadar dikkat ediyorum. Evine gelen insanla iletişimi nasıl, karşılama şekli nasıl? Benimle konuşma şekline dikkat ediyorum. Evde çocuktan neler istiyorlar? Çocuğun hal ve hareketlerine odaklanıyorum. Okuldan farklı davranıyor mu? Evin durumuna dikkat ediyorum, eşyaları inceliyorum. Ekonomik olarak bir çıkarım yapmaya çalışıyorum. Evde kaç kişinin kaldığını öğreniyorum. Çocuk nerede uyuyor mesela? Bunların hepsi çocuğu etkiliyor. (Ö4)

Ev ziyaretinde çalışma ortamını inceliyorum. Teknolojik açıdan bakıyorum, bu tür imkânları var mı? En önemlisi evde çocuğa nasıl davranılıyor? Çocuk evde önemseniyor mu? Mesela bir ziyarete gittim çocuk vermediler hiç konuşmuyor. 3 saat oturdum, hiç konuşturmadılar, söz hakkı vermediler. Ailede çocuk konuşturulmuyor, çocuk önemsenmiyor, değersizleştiriliyor. Bir keresinde de resimde çocuk annesinin yanında, babası başka kadınla orda. Sonra ev ziyaretine gittik çocukta da farklılaşma var. Öğrendik ki baba bunları başka bir kadın için terk etmiş. Böyle birçok olay yaşıyoruz. O nedenle ev ziyaretlerinden çok verim almıştım. (Ö7)

Odası olup olmadığına çok dikkat ediyorum. Bir de ekonomik durumuna dikkat ediyorum. Böylece hem yardımların sağlanması açısından faydalı oluyor hem de ben bir kaynak gibi şeyler istediğimde o çocuklara kendim sağlamaya çalışıyorum ya da aldırıyorum. (Ö11)

Ülkemizde birçok çocuk zorlu şartlar altında yaşamını sürdürmektedir. Çocukların sağlıklı beslenememesi, evde kendine ait bir alanı olmaması, evde ya da herhangi bir işte çalışmak zorunda olması, hatta şiddet görmesi sıkça karşılaşılan durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır (UNICEF, 2016). Bu tür dezavantajlar çocukların eğitim sürecine etkin bir şekilde katılımını engellemekte dolayısıyla daha fazla desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Yapılan görüşmelerde de öğretmenlerin bu konuda farkındalık içinde olduğu ve bu dezavantajları tespit ederek önlem almaya

çalışmaları dikkat çekici olduğu kadar sevindiricidir. Evdeki koşulların ya da bu koşullarda meydana gelebilecek değişimlerin çocuğu etkileyebileceğini düşünen öğretmenler ev ziyaretleri ile ev ortamı hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmayı amaçlamaktadırlar. Bu durum da öğretmenlerin öğrencilerine gerekli ilgiyi gösterdiklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Çocuğun içinde yaşadığı imkânları ve sınırlılıkları bilmekte, bunu göz önünde bulundurarak eğitim öğretim sürecinde destek sunma imkânı bulabilmektedirler.

Ev Ziyaretlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi

Aile içinde yaşanan her değişim, olumlu ya da olumsuz her olay çocuğu dolayısıyla da okuldaki durumunu etkilemektedir (Mcintyre et al., 2001). Bu nedenle de öğretmenlerin veliler ile iletişim halinde olması, özellikle çocuğun yaşadığı olumsuz durumlar hakkında bilgi sahibi olarak imkânlar dâhilinde önlemler alabilmesi, çocuğun yaşadığı zorluklarla daha rahat baş etmesini sağlayabilmektedir. Bu çalışmada yapılan görüşmelerde de öğretmenlerin tümü ev ziyaretlerinin öğrenci başarısında etkili olduğu görüşünde birleşmektedirler. Katılımcı öğretmenler çocuğun hayatındaki küçük denilebilecek değişimlerin bile öğrenci başarısında etkili olduğunu belirtmektedirler. Bu tür ziyaretlerin varsa problemlerin kaynağının ya da desteklenmesi gereken noktaların belirlenmesini sağladığını, bu nedenle de bu tür ziyaretlerin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu öğretmenler tarafından vurgulanmıştır. Ev ziyaretlerinin öğrenci başarısına etkisi hakkındaki öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 5. Ev Ziyaretlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi Hakkında Öğretmen Görüşleri

Katılımcı görüşleri	f
Çocuğun aile yaşantısını bilmek destekleyici eğitim vermeme sağlıyor	14
Empati kurmamı ve öğrenciyi tanımamı kolaylaştırıyor	9
Daha duygusal yaklaşıyorum	4

Ev ziyaretleri olaya farklı bakmayı sağlıyor. Normalde “anlatınca anlaması lazım.” diyorsun. Oysa çocuğun kardeşi olmuş, elinde yeni bebek [kardeşi]... Dolayısıyla çocuğun derslerinde düşüş oluyor. Çocuğun durumundan haberdar olmak lazım. Çocuk bir yakını kaybediyor, babası işten ayrılıyor. Eğitim ortamı ile ilgisi yok, başka dertlerle boğuşuyor. Veli de bunu söylemeyi akıl edemiyor ya da anlatmak istemiyor. Böyle zamanlarda çocuğu psikolojik açıdan

rehabilite edebiliyorsun, yaklaşımın değişiyor. Diğer türlü üstüne gidiyorsun “neden anlamıyorsun?” gibi... Çocuk daha çok kopuyor okuldan.(Ö1)

Evde yardım eden olup olmadığını gözlemliyorum. 85-92 arası doğmuş olup okuma yazma bilmeyen velim var. Annesi Türkçe bilmeyip babası biraz Türkçe bilen öğrencim var. Bu durumda da öğrenci evde yardım alamıyor, sınıfta ne öğrettiysem o. Ben de sınıfta o çocuklarla birebir ilgileniyorum. Diğer çocuklar resim yaparken okuma yaptırıyorum, ötekileri ödevlendirirken onlarla etkinlik yapıyorum. Hafta sonu kurslarımız oluyor, onları ücretsiz alıp ilgileniyorum. Açığı kapatmaya çalışıyoruz. (Ö11)

Çok kızdığım bir öğrencim vardı mesela, anne babası ölmüş, babaannesi ile yaşıyor. Bitliydi hem de dersleri kötüydü. Evine gittim, kış günü... O kadar kötü şartlarda yaşıyor ki... Ev çok kötü durumda, kış günü yakacakları yok, soğukta oturuyorlar. Çok pişman oldum, daha özenli davranmaya çalıştım, daha çok ilgilenmeye başladım. (Ö17)

Öğretmenlerden biri ise ev ziyaretlerinin direkt olarak etki edemeyeceğini, çocuğun şartlarını görüp ona göre bir planlama yapıldığı takdirde başarıya ulaşılabileceğini belirtmiştir. Öğretmenin konu hakkındaki görüşü aşağıdaki gibidir:

[Ev ziyaretleri] Sonrasında okul başarısının değişmesinde etkili olmuyor. Etki biz çocuğun şartlarına göre hareket etmeye başlayınca gerçekleşiyor. (Ö5)

Yapılan görüşmeler incelendiğinde öğretmenlik mesleğinin ne kadar özveri isteyen bir iş olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Görüşmeler incelendiğinde aile içinde yaşanan her türlü değişikliğin çocuklar üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra küçük yaşlarına rağmen çocuklar ekonomik ya da ailevi birçok zorluk yaşamaktalar. Çocuklar baş etmeye çalıştıkları bu zorlukların sonuçlarını zamanlarının büyük bir kısmını geçirdikleri sınıf ortamına da yansıtılmaktadır. Öğretmenler ev ziyaretleri ile hem bu sorunların kaynağına inebildiklerini hem de öğrencinin yaşadığı koşullara birebir şahit olmanın çocukları anlamalarını kolaylaştırdığını belirtmektedir. Öğretmenler öğrencilerin yaşadığı güçlükleri yakinen gözlemlene fırsatı bulduklarında empati yapabilmekte ve farklı çözüm yolları bulabilmektedir. Esasen bu durumun eğitim ortamına en büyük katkısı ise öğretmenlerin bazen başarı odaklı çalışırken öğrencilerin hangi koşullarla mücadele ettiğini gözden kaçırabilmesinin önüne geçmesidir.

Ev Ziyaretlerinin Öğretmen-Öğrenci İlişkinde Etkisi

Sınıf ve okul öncesi öğretmenliği, öğrencinin yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlikten çok daha öte bir iletişimi gerektirmektedir. Öğrenciler günün büyük bir bölümünü öğretmenleri ile geçirmektedirler. Özellikle kaliteli zaman geçirme açısından düşünüldüğünde birçok çocuk anne ve babasından çok öğretmeni ile iletişime geçmektedir. Bu nedenle öğretmeni ile iyi bir iletişimde olan öğrencinin okula yönelik bakış açısı da farklı olmaktadır (Meyer, Mann&Becker; 2011). Yapılan çalışmada öğretmenler öğrencilerinin ev ziyaretlerinden son derece olumlu etkilendiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu durumdan çok mutlu olduğunu, sınıfta kendileri ile daha çok diyaloga girdiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin konu hakkındaki görüşleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 6. Öğretmenlerin Öğrencilerin Ev Ziyaretlerinden Etkilenme Durumlarına Yönelik Görüşleri

Katılımcı görüşleri	f
Çok mutlu oluyorlar	16
Öğrencilerle daha yakın bir ilişki kuruluyor	13
Ziyaretlerin tekrar edilmesini istiyorlar	3
Öğrencilerde değişiklik gözlemedim	1

Öğrenciler çok mutlu oluyorlar. Onlarla olan ilişkimiz pekiştiriyor, daha samimi buluyor beni. Bazen hepsi gelir sarılır, birkaç tanesi gelmez. Onlar ziyaretlerde sona bıraktıklarım olabiliyor. Onlar için yıllık hazırlıyorum, yazılar yazdırıyorum. En çok belirttikleri şeylerden biri “bize düşkündür, bizi önemser.” oldu. Bu noktada ziyaretlerin önemli olduğunu düşünüyorum. (Ö14)

Sabahtan başlıyor arkadaşlarına anlatmaya öğretmen bize gelecek diye.. Çok seviyorlar, bazen bir şeyler de [ikramlık] götürüyorum. Sonrasında da arkadaşlarıyla ne yaptığımızı falan konuşurken duyuyorum. Mutlu oluyorlar, görüyorum. (Ö15)

Öğretmenlerden bir tanesi ise öğrencinin davranışlarında herhangi bir değişiklik gözlemediğini şu şekilde belirtmiştir:

Çok değişiklik olmuyor, öğrenci çok fark etmiyor. Sana davranışlarında değişiklik olmuyor. (Ö12)

Yapılan görüşmelerde öğrencilerin bu ziyaretlerden çok mutlu olduğu ve olumlu şekilde etkilendikleri görülmektedir. Öğretmen öğrenci ilişkisini olumlu etkileyecek her uygulama sınıf ortamında da olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle okula yönelik kaygıları yüksek olan öğrencilerin kaygılarının azalmasında etkili olabileceği gibi, bu olumlu algı derslerdeki başarıyı da olumlu yönde etkileyebilmektedir (Hamre&Pianta, 2006).

Ev Ziyaretlerinin Veli-Öğretmen İlişkisine Etkisi

Okul-aile işbirliği öğrencinin başarıya ulaşmasında, sağlıklı bir eğitim ortamının oluşturulmasında en çok ulaşılmak istenilen durumlardan biridir. Çocuğun eğitim sürecinde ailesi tarafından desteklenmesi, okulda kazandırılmak istenilen becerilerin evde de desteklenmesi sağlanması, eğitim sürecinin evde de sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için okul ve ailenin işbirliği halinde hareket etmesi gerekmektedir. Bu nedenle veli ve öğretmen iletişimi çok önemlidir. Ev ziyaretleri öğretmen-veli iletişiminin sağlanması açısından ve velinin kendini daha rahat ifade edebileceği bir ortamda bulunması açısından da önemli görülmektedir. Yapılan görüşmelerde velilerin bu tür ziyaretlerden olumlu şekilde etkilendiklerini belirlenmiştir. Ayrıca veliler bu ziyaretlerden çocuklarına değer verildiğini düşünmekte, çocuklarının “gelecek vaat ettiği” düşüncesine kapılmaktadırlar. Bu durum da velinin çocuğunun eğitimine olan ilgisini arttırmaktadır. Öğretmenlerin konu hakkındaki görüşleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 7. Ev Ziyaretlerinin Öğretmen-Veli İletişimine Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Katılımcı görüşleri	f
Mutlu oluyorlar	13
Değerli hissediyorlar	12
Çocuklarının gelecek vaat ettiğini düşünüyorlar	5
Etkinliklere katılımları kolaylaşıyor	4

Velinin gözünde seni yüceltiyor, benim çocuğuma değer veriyor diye düşünüyor. Veli çocuğun eğitimine daha çok destek oluyor. Veliyi ne kadar katarsan da başarı o kadar artıyor. Ne istersen yapıyor, okuldaki aktivitelere daha çok katılıyor. Okula daha çok gelmek istiyor, çocuğun başarısıyla daha çok ilgileniyor. (Ö1)

Veli gruptan ayrıldığını düşünüyor, kendini farklı hissediyor. Öğretmen daha kazançlı hissediyor. Benim çocuğumdan bir şey olmaz

fikirleri ev ziyaretinde değişiyor. Benim çocuğumda potansiyel var ki kalkmış benim evime gelmiş diyor. (Ö6)

Değer gördüklerini düşünüyorlar. Hatta sona bıraktıklarım “Neden bize en son geldin?” diyorlar. Eski öğretmenler mesela ev ziyaretine karşıdır. Veli ile bir mesafe olması gerekiyor diye. Ben öyle düşünmüyorum. Ortak bir ürün ortaya koyuyoruz, birlikte hareket etmemiz lazım. Bazı ukala veliler var mesela senin dediklerini iyi bir iletişim kurmadan yapmıyor. İyi bir iletişim kurunca nazın geçiyor. İstediklerini yapıyorlar. (Ö11)

Değer görmek ve önemsenmek insanın en önemli ihtiyaçları arasındadır (Rivera, 2006). Katılımcı görüşlerinden hareketle aslında bu ihtiyacın insanın sosyal ilişkilerinde ne kadar etkili olduğu söylenebilir. Veliler, öğretmenler ev ziyaretlerine geldiklerinde mutlu olmakta ve kendilerini değerli hissetmektedir. Velinin kendini önemli hissetmesi, eğitim sürecinin önemli bir parçası olduğunu fark edebilmesi mutlaka okul ile olan etkileşimini olumlu şekilde etkileyecektir. Özellikle “eti senin kemiği benim” gibi deyimlerle büyütülen bir neslin halen geleneksel zihniyeti taşması pek de şaşırtıcı olmamaktadır. Bu durumun aşılması, velinin de öğrencinin eğitiminden en az öğretmeni kadar etkili olduğunu fark edebilmesinde öğretmenlerin bu tür okul dışı çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin bazılarının belirttiği ilginç durumlardan biri de iyi bir iletişim sağlandıktan sonra velilerin öğretmenlerin isteklerine cevap vermesinin kolaylaşmasıdır. Elbette ki bir ebeveyne çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamak için farklı bir motivasyon kaynağı oluşturmak gerçekten gerekli midir diye düşünülebilir. Ancak erken ebeveyn olan, çocuk yetiştirme konusunda yeterli donanıma sahip olmayan ya da okula yönelik olumsuz yargılarından ötürü okul ortamında bulunmak istemeyen bireyler çoğunlukla birçok konuda desteğe ve yardıma ihtiyaç duymaktadır. Bu konuda öğretmenin yaptığı farklı uygulamalar velinin desteğini almada kolaylık sağlamaktadır.

Ev Ziyaretlerinde Yaşanan Olumsuz Durumlar

Öğretmenler ev ziyaretlerine giderken çok farklı aile ve veli profilleri ile karşı karşıya gelebilmektedir. Aynı zamanda sosyal anlamda herhangi bir bağları olmayan kişilerle ev gibi daha samimi bir ortamda olmak çeşitli zorlukların ortaya çıkmasına neden olabilir. Yapılan görüşmelerde ise ev ziyaretleri sırasında değil ama ev ziyaretlerinin bir sonucu olarak öğretmenlerin bazı güç durumlara maruz kaldıkları görülmektedir. Genel olarak öğretmenler, bazı velilerin ev ziyaretlerinden sonra kendilerini arkadaş gibi görmeye başladıklarını, ailevi sorunları için ya

da uygun olmayan saatlerde kendilerini ilgilendirmeyen konularda aradıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8. Öğretmelerin Ev Ziyaretlerinde Yaşadıkları Sorunlara İlişkin

Katılımcı görüşleri	f
Sorun yaşamadım	8
Ailevi sorunlarını paylaşma	2
Hijyen sorunu yaşama	2
Ev ziyaretlerinden sonra öğretmen-veli iletişiminin dışına çıkılması	5

Karısı evi terk etmiş sürekli beni arıyor. Eşi beni severdi. “Sizi çok seviyor, geri dönsün.” diyor bana. O kadar rahatsız oldum ki en son savcılığa şikâyet edecektim. Eve gittiğimiz zaman da çok ailevi şeyler anlatıyorlar. Sanki arkadaşısın da misafirlige gittin sanıyorlar. (Ö8)

Kadın öğretmen olunca çok daha anlatıyorlar. Erkek olarak gitsem sıkıntı çekerdim. Erkek olarak yalnız ev ziyareti yapılmamalı eşle ya da anne ile ya da idareden biri ile gitmek lazım. Dedikodu olur yanlış anlaşılma olur. (Ö10)

Bazen ev hijyenik açıdan çok sıkıntılı oluyor. Ayağımın altında farelerin gezindiği evler biliyorum ve bir sürü ikram hazırlanmış. Yeseniz bir dert yemeseniz ayrı dert... Özellikle köylerde bununla çok sık karşılaşıyoruz. Bu da beni en çok zorlayan şey. Ama onun dışında o kadar önemli hissettiriyorlar ki bize ziyaretlerimiz çok kıymetli onlar için. (Ö13)

Bazen samimiyet sınırını aşanlar oluyor. Ben mesela bana “sen” denmesinden hiç hoşlanmıyorum ya da isimle hitap edilmesinden. Ziyaretlerden sonra bunu suistimal edenler oluyor. Adımla ya da “sen” diye hitap edenler. Bu da beni rahatsız eden bir durum. (Ö16)

Yapılan çalışmadaki bulgular incelendiğinde sürekli resmi bir kurum olan okulda bir araya gelen öğretmen, öğrenci ve velinin okul dışında bir arada zaman geçirmesi veli açısından öğretmen-veli ilişkisine farklı bir boyut kazandırmaktadır. Veliler evde olmanın verdiği rahatlık ya da samimiyetle ziyaretlerin amacının dışına çıkabilecek diyaloglara girebilmektedir. Hatta özellikle ziyaretler sonrasında gerçekleşen durumlar göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin baş etmesi güç durumlarla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Böyle durumların sıklaşması belki de ev ziyaretleri gibi birçok yararı bulunan bir uygulamanın öğretmen tarafından artık tercih edilmemesine bile neden olabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan çalışmada öğretmenlerin ev ziyaretlerinden sağladıkları faydaların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin ev ziyaretlerinde elde ettikleri verileri eğitim-öğretim ortamındaki farklılıkları tespit etmekte ve gerekli durumlarda önleme ve müdahale etme amaçlı kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler ev ziyaretlerinin öğrenciyi tanımada etkili yöntemlerden biri olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle senede bir kez ev ziyaretleri yapmaya çalıştıklarını, sıra dışı bir durumla karşılaştıklarında ise bu sayının arttığını belirtmişlerdir. Özellikle okulda sorun yaşayan çocuklara ulaşabilmek ve velilerini eğitim sürecine daha etkili bir şekilde katmak için ev ziyaretleri önemli bir uygulama olarak görülmektedir (Erkan, 2015; Saraç, 2015; Gülcan ve Taner, 2011; Weiss, 1993). Öğretmenler ev ziyaretleri sırasında öğrencinin aile yapısı, ekonomik durumu, çocuğun ayrı bir odası olup olmadığı, nasıl bir ortamda ders çalıştığı, ebeveynlerin birbirleri ve çocuklarla ilişkisi, var ise ailenin diğer fertlerinin birbirleri ile ilişkileri, çocuğun evde ne şekilde konumlandırıldığı, çocuğa nasıl bir muamele yapıldığı, evde çocuğa düşen görevler hakkında birincil kaynaktan bilgi sahibi olabildiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin belirttiği gibi özellikle kendini ya da yaşadığı şartları olduğundan daha farklı gösteren velilerin de olduğu göz önünde bulundurulduğunda ev ziyaretlerinden elde edilen bilgiler daha kıymetli hale gelmektedir. Öğretmenler yapılan görüşmelerde okulda velilerin kendilerine aktardığından çok daha tezat durumlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu durum bile ev ziyaretlerinin ne kadar önemli bir uygulama olduğunun göstergesidir. Yapılan birçok çalışmada da ev ziyaretlerinin öğrenciyi ve yaşadığı çevreyi tanımada önemli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Ev ziyaretleri hakkında yapılan farklı çalışmalarda da benzer bulgulara rastlanmaktadır. Ev ziyaretlerinin ebeveyn-çocuk ilişkisini gözlemlenmede, ailenin sosyo-ekonomik durumu, kültürel yapısı, bilişsel, duyuşsal gelişimi gibi birçok konu hakkında bilgi sahibi olmada etkili olduğu yapılan farklı çalışmalarda da ortaya çıkmıştır (Erkan, vd., 2015; Saraç, 2015; Stetson, Stetson, Sinclair&Nix, 2012; Gülcan ve Taner, 2011; Meyer, Mann&Becker, 2011; McIntyre et al., 2001; Gomby, Culross&Behrman, 1999; Weiss, 1993).

Yapılan çalışmada elde edilen bulgulardan birisi de ev ziyaretlerinin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediğidir. Öğretmenler ev ziyaretleri sırasında yaptıkları gözlemlerle çocuğun yaşadığı/yaşayabileceği durumlar hakkında bilgi sahibi olmakta, bu duruma uygun önlemler almakta ve duruma uygun çözümler üretebilmektedirler. Gülcan ve Taner (2011) ile Allen ve Tracy (2004) tarafından yapılan çalışmada da ev ziyaretlerinin

öğrencinin risk altında olduğu durumlarda etkili bir yöntem olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin konu hakkında vurguladıkları önemli noktalardan biri de ev ziyaretlerinin empati becerilerini geliştirdiği ve öğrencilere daha anlayışlı davranabildikleri yönündedir. Öğrencilerinin tahmin edilmesi son derece güç koşullarda hayatını sürdürmesi gerektiğini fark eden öğretmenler bu şartlarla yüz yüze geldiklerinde öğrencilerine daha ılımlı yaklaşabildiklerini ve destekleyici bir eğitim sunabildiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun da öğrenci başarısını arttırdığı belirlenmiştir. Stetson, Stetson, Sinclair ve Nix (2012) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin ev ziyaretlerinde çocukların yaşadığı farklı durumlarla karşılaşmalarının onları etkilediğini, çocuklara olan yaklaşımlarını değiştirerek başarıyı arttırdığı ortaya çıkmıştır. McIntyre et al. (2001) tarafından yapılan çalışmada ise ev ziyaretleri ile çocuğun ihtiyaçları, duygusal değişimleri, ailenin kültürel ve sosyo-ekonomik durumu, evdeki görevleri gibi konularda edinilen bilgilerin okuldaki eğitim sürecini düzenlemede kullanılmasının başarıya ulaşmada etkili olduğu belirlenmiştir. Meyer, Mann ve Becker (2011) tarafından yapılan çalışmada ise ev ziyaretlerinin bireysel ihtiyaçların belirlenerek buna uygun eğitim yapılması ve başarıya ulaşılmasında son derece etkili bir yöntem olduğu belirtilmiştir.

Ev ziyaretleri öğretmenin öğrenci ve veli ile olan iletişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Çalışmada edinilen bulgulara göre veli ve öğrenciler bu tür ziyaretlerden mutlu olmaktadır, kendilerini önemli ve değerli hissetmektedirler. Yapılan farklı çalışmalarda da öğrencilerin ve velilerin bu tür ziyaretlerden memnun oldukları ve daha olumlu bir ilişki kurabildiklerini ve önemsendiklerini düşündükleri belirlenmiştir (Erkan, vd., 2015; Stetson, Stetson, Sinclair&Nix, 2012; Meyer, Mann&Becker, 2011; Meyer &Mann, 2006). Ancak Ceylan ve Akar (2010) tarafından yapılan çalışmada bu çalışmadan farklı olarak velilerin öğretmenlerin ev ziyaretlerini yapmalarına kısmen katıldıkları belirlenmiştir. Ayrıca ev ziyaretleri veli-öğretmen ilişkisine farklı katkılar da sağlamaktadır. Veli ile kurulan olumlu ilişki velilerin etkinliklere katılımını arttırmaktadır. Öğretmenler velilerin, isteklerini daha kolay yerine getirdiğini dile getirmekte bunun yanı sıra çocuklarının geleceğine yönelik daha olumlu bir beklenti içine girmektedirler. Yapılan farklı çalışmalarda da ev ziyaretlerinin velilerin okula etkinliklerine katılımını arttırarak bakış açılarını değiştirdiği belirlenmiştir (Gülcan ve Taner, 2011; Meyer, Mann&Becker, 2011; McIntyre et al., 2001).

Tüm bu olumlu katkılarının yanı sıra ev ziyaretlerinin öğretmenlerden bazıları için olumsuz sonuçları da olabilmektedir. Öğretmenlerden birkaçı ev ziyaretlerinden sonra velilerin kendileri ile olan

ilişkilerindeki sınırı belirleme konusunda sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Velilerin öğretmenlere aile yaşantıları ile ilgili sorunlarında bile çözüm için gittikleri çalışmanın bulguları arasındadır. Bu durum zaman zaman öğretmenleri adli yollara başvurmayı düşünmeye dahi sevk edebilmiştir. Mcintyre et al. (2001) tarafından yapılan çalışmada da ev ziyaretlerinde zaman zaman bu tür ailevi meselelerin konuşulabildiğini hatta öğretmenler kendilerinin de farkında olmadan bu tür diyaloglara dâhil olduklarını belirtmişlerdir.

Ev ziyaretlerinin öğretmenler tarafından vurgulanan faydaları göz önünde bulundurulduğunda bu işin daha profesyonel şekilde yapılması gerektiği düşünülmektedir. Özellikle yurt dışında yapılan çalışmalarda bu tür uygulamaların sosyal hizmet uzmanları tarafından daha planlı bir şekilde yürütüldüğü görülmektedir (Barton&Coley, 2007; Allen&Tracy, 2004). Ülkemizde de hem aileyi ve çocuğu tanımaya yönelik hem de ihtiyaç duyan velilere eğitim-öğretim sürecinde öğrenciyi ne şekilde destekleyeceklerini belirten eğitimler verilebilir. İyi bir işbirliğinin sağlanması veliyi de başta gönülsüz durumlar olsa da sürece dâhil etmeyi sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktepe, V., 2005. Eğitimde bireyi tanımının önemi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 15-24.
- Allen, S. F. and Tracy, E. M., 2003. Revitalizing the role of home visiting schools. *Children&Schools*, 26(4), 197-208.
- Ascher, C., 1988. Improving the school-home connection for poor and minority urban students. *The Urban Review*, 20(2), 109-123.
- Barton, P. E. and Coley, R. J., 2007. *The family: America's smallest school*. Princeton: Educational Testing Service.
- Binicioğlu, G., 2010. *İlköğretimde okul-aile iletişim etkinlikleri: Öğretmen ve veli görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., 2016. *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, M. ve Akar, B., 2010. Ortaöğretimde okul-aile işbirliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 43-64.
- Creswell, J.W., 2003. *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. California: Sage Publications Inc.

- Cutting, A. L. and Dunn, J., 1999. Theory of mind, emotion understanding, language, and family background: Individual difference and interrelations. *Child Development*, 70(4), 853-865.
- Epstein, J. L., 2001. *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Baltimore: Westview Press.
- Erkan, S., Tarman, İ., Ömrüuzun, I., Koşan, Y., Kuru, N. Ve Kaymak S., 2015. Okul öncesi eğitimde ev ziyaretlerine ilişkin öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2): 307-322.
- Gomby, D. S., Culross, P. L. and Behrman, R. E., 1999. Home visiting: Recent program evaluations: Analysis and recommendations. *The Future of Children*, 9(1), 4-26.
- Gökçer, N., 2017. Okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları aile katılım stratejileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3):334-348.
- Gülcan, M. G. ve Taner, N., 2011. Öğretmen görüşlerine göre ilköğretimde ev ziyaretlerinin okul başarısına etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 129-144.
- Hamre, B. K. and Pianta, R. C., 2006. Children's needs III. Development, prevention, and intervention. In Bear, George G. & Minke, Kathleen M. (Eds), *Student-teacher relationship* (pp. 59-71). Washington, DC, US: National Association of School Psychologists.
- Hill, N. E. and Taylor, L. C., 2004. Parental school involvement and children's academic achievement. *American Psychological Society*, 13(4), 161-164.
- Johnson, R. B. and Christensen, L. B., 2014. *Eğitim araştırmaları nitel, nicel ve karma yaklaşımlar*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Koyuncu-Şahin, M., 2018. Okul öncesi eğitimde aile iletişim etkinliklerine yönelik öğretmen ve yönetici bakış açıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55): 670-684.
- Lareau, A., 1996. Assessing parent involvement in schooling: A critical analysis. In A. Booth & J.F. Dunn (Eds.), *Family-school links: How do they affect educational outcomes?* (pp. 57-64). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Mcintyre, E., Kyle, D., Moore, G. and Sweazy, R. A., 2001. Linking home and school through family visits. *Language Arts*, 78(3), 264-272.
- Meyer, J. A. and Mann, M. B., 2006. Teachers' perceptions of benefits of home visits for early elementary children. *Early Childhood Education Journal*, 34(1), 93-97.
- Meyer, J. A., Mann, M. B. and Becker, J., 2011. A five-year follow-up: Teachers' perceptions of benefits of home visits for early elementary children. *Early Childhood Educational Journal*, 39, 191-196.

- Moles, O. C., 1993. Collaboration between schools and disadvantaged parents: Obstacles and openings. In N. F. Chavkin (Ed.), *Families and schools in a pluralistic society* (pp. 21–49). Albany: State University of New York Press.
- Okagaki, L., and Frensch, P. A., 1998. Parental support for Mexican-American school achievement. In H. I. McCubbin, E. A. Thompson, A. I. Thompson, & J. E. Fromer (Eds.), *Resiliency in native American and immigrant families* (pp. 325–342). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Rivera, M. K., 2006. Rediscovering the later version of Maslow's hierarchy of needs: Self-transcendence and opportunities for theory, research, and unification. *Review of General Psychology*, 10(4), 302-317.
- Saraç, M., 2015. *Ev ziyaretlerinin öğrenci başarısına etkisinin incelenmesi*. Tezsiz yüksek lisans projesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Stetson, R., Stetson, E., Sinclair, B. and Nix, K., 2012. Home visits: Teacher Reflections about relationships, student behavior, and achievement. *Issues in Teacher Education*, 21(1), 21-37.
- UNICEF, 2016. The innocent report card. UNICEF office of research, Florence, Italy.
- Ünüvar, P., 2010. Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3): 719-730.
- Weiss, H. B., 1993. Home visits: Necessary but not sufficient. *The Future of Children*, 3(3), 113-128.

EXTENDED ABSTRACT

Home visit is one of the methods for observing the conditions, under which the students are living. By means of home visits, the conditions of home, in which the students live, the family members, and the relationships between family members can be observed in their natural environment. Home visits are one of the effective methods to be used in order to determine the advantages and disadvantages of students' living conditions. Under favor of home visits, the detailed information can be obtained about the subjects such as if the student has his/her own room at home, if there is someone that can help him/her with his/her lessons, as well as the information about tasks assigned to the student. Especially in cases of ensuring the participation of parents or when the parent is not contactable, home visits can be utilized in effectively contacting parents. Moreover, it is considered as a method, in which the teacher might suggest effective opinions regarding organizing home environment in a way suitable for supporting the student's education. In our country, home visits are under the initiative of teachers. For this reason, the experience of teachers that visit home about this subject, determining home visits' contributions to

education environment, and discussing these subjects might contribute to maximizing the benefits obtained from these home visits.

The aim of this study is to determine the achievements gained by primary and pre-school teachers via home visits. For this purpose, the study group was established from 10 primary school teachers and 7 pre-school teachers. The purposeful sampling method was employed in establishing the study group. In purposeful sampling method, the participants of study group are expected to meet predetermined criteria. In this study, the criteria set for primary school and pre-school teachers constituting the study group is to perform “home visits”. The study was designed as a qualitative study. The phenomenological study design among the qualitative study designs was employed in present study. In phenomenological method, it is aimed to achieve a generalization by determining the individuals’ subjective opinions about a subject. In this method, the experiences of each individual about a subject are explained from his/her own perspective. Since the subjective experiences of individuals are dominant in phenomenological method, the interview method among the qualitative research methods is frequently used. In the present study, the semi-structured interview forms were used as data collection instrument. Thus, the additional questions could be asked when detailed information on a subject is needed. In order to prevent any data loss, the interviews were recorded via voice recorded by taking the informed consent of participants. The interview data collected were analyzed by using descriptive analysis method. In this method, the data obtained are collected under common themes and then analyzed by making citations at necessary points.

The results obtained from this study were organized under the themes of “effects of home visits on recognizing students”, “effects of home visits on teacher-student relationship”, “points to consider in home visits”, and “negative situations observed during home visits”. Under the light of obtained results, it was determined that, during home visits, the teachers might obtain information about socioeconomic conditions of students, relationships between student’s parents, student’s responsibilities in home, and attitudes towards student. The teachers emphasized that they had the opportunity of closely monitoring many subjects during their home visits. The teachers emphasized that, during their home visits, they obtain information about the family structure and economic status of students, the relationship between student’s parents and between parents and children, how the student is treated, under which conditions the student is studying his/her lessons, if the student has his/her own room, the relationship between other family members if any), and the tasks of student at home. As stated by the teachers, considering that there are parents showing their living conditions and themselves different from the reality, the information obtained from home visits become more important. The teachers stated that they might face with situations on the contrary with those specified by parents in school. One of the results obtained from this study is that the teachers believe that obtaining detailed information on various subjects about student influence the success of student. Teachers believe that many events occurring in home environment play positive or negative role on children. Especially

the children living under rough conditions have difficulties in dealing with hard situations and they reflect this characteristic to the classroom environment. When they have knowledge about the living conditions of students, the teachers can get to the bottom of problems and offer solution. Moreover, the teachers emphasized that knowing the living conditions of students enables them to behave more understandingly about their students, as well as increasing their level of empathy. The students are pleased with teachers' home visits and they feel happy for sharing this with their friends. Another party that is as pleasant with home visits as students are is the parents. The teachers reported that the parents felt themselves more valuable and important after home visits, and that the future expectations of parents from their children enhanced. Another finding of this study is that, with the increase in this expectation, their interest in their children's education also increased. Moreover, as a result of the good communication achieved in such visits, the parents were observed to behave in more participatory manner in fulfilling the teachers' requests about the school. Although home visits have many contributions to the education environment, they might have sometimes negative consequences for the teachers. After home visits, some of the parents were observed to attribute different meanings to their relationships with teachers. It was determined that, during the visits, the students mentioned about their family problems and asked for help for finding a solution by sharing very private subjects. Moreover, some of the teachers also reported that the living conditions of students were not sufficient in terms of hygiene.